

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 22. Assumptionis urbs ægerrimè fert Sociorum discessum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

*Ferdinandus
Menroius &
Joannes Viana
caelestibus
deliciis af-
fluit.*

bus, in primis Barsenæ expeditionibus delineandis, stylum antè non commodâsem. Illud addendum, quòd in regione tot calamitatibus obsessa, ubi humana refrigeria deerant omnia, Deus Athletis suis cælestia adeò abundanter subministravit, ut ad Provinciale suum scribentes assererent, vereri se, ne solatia illa, divinitus ad tempus immissa, præmia forent laborum ab se susceptorum cum cælestis mercedis detrimento: & addebat Joannes Viana, cumulatissimè ærumnas suas, cælitus affusus in animum deliciis, absque æterni præmii spe, videri sibi compensatas. Fructus expeditionis fuit; Lullorum pagos omnes lustrasse, residuos Ethnicos Christianis addidisse, innumeris Matrimonium legitime ineuntibus adfuisse, Neophytos omnes, ab tot annis Confessoriorum copiam non habentes, Quichox & Tonocotanz linguæ beneficio, expiâsse; Kakanè loquentes, per interpretem procurasse. Nec cæterorum Sociorum inferioris notæ facinora erant, per totam Tucumaniam infestissima dæmoni arma circumferentium.

CAPUT
XXI.
Stephanus
Paës Socios
Tucumanie
& Paraguarie
inspicit.

1602.

*Tucumania
Urbes resiliis
Visitatori.*

*Præsertim
Tucumania
Metropolis.*

*De modo con-
tinuandarum
Missionum.*

*Socii Paraguarie revo-
cantur.*

DUM sic ferrent omnia, Stephanus Paës, vir inter nostros summis par, post inspectam cum Vicaria Generalis potestate Peruviam, in Tucumaniam penetrans, Socios hinc inde sparsos Saltam convocat: quibuscum, initis conscientiarum rationibus, in commune consultat, num Societatis Instituto congruum foret, Tucumaniz, Paraguarizque missionem eo modo, quo hætenus instituta fuerat, continuare: nam multi graves viri censebant perpetuas has excursions, sine recurso aliquo ad Collegia, & extra Provincialium aspectum, non esse Societati conducibiles. Quod dum agitent, fasciculi litterarum ab omnibus fermè Tucumaniz urbibus missi aperiuntur, quibus Magistratus significabant, rumorem increbuisse, incredibili Ordinum omnium mœrore, Socios omnes in Peruviam ab ipso Visitatore retrahendos, rogabantque per Sacra omnia, ne tantum malum suis urbibus crearet. Sed præ cæteris, Sancti Jacobi urbs, Tucumaniz caput, ut dignitate, sic Patrum desiderio, per accuratiores litteras expresso, excelluit: nam, aiebat, si Societas abiret, vereri se, ne Cælum, quasi Lotho in tutum recepto, urbem suam incendio destinaret: deviaturos se, si columna ignea, quam viæ ducem in deserta solitudine hætenus sequuti fuerant, abs se auferretur: addebant, Indorum ab Sociis baptizatorum in Fide constantiam ab unis iisdem, post Deum, pendere: si desererentur, in pristinos errores relapsuros: & alia hujusmodi multa, quibus per motus Visitator, non jam de deserenda missione, sed de modo continuandæ cum nostro Instituto congruente, donec Generalis Præpositus moneretur, actitavit; & habito Patrum consulto, sanxit, ut singulis annis Socii per Tucumaniam sparsi, in aliquam urbem convenientes, quatuor mensium spatio non interrupto, ad normam Collegiorum viverent; reliquos menses excursionibus Apostolicis dedicarent: conservatis interim domibus nostris in urbibus erectis in spem fundandæ, quod agitabatur, Provincia. Cùm verò de Paraguarie ageretur, nullo modo adduci potuit Stephanus Paës, ut Socii in ea remanerent. Nam cùm Assumptionis urbs sepringentis leucis Limâ distet, & Guairania nongentis, fieri non poterat, ut eò se Peruani Provincialis cura extenderet: congruentius itaque ipsi visum, si ea Regio, Brasiliæ obversa, Brasiliis Patribus colenda traderetur. His in hunc modum ordinatis, cum Didaco Torres, socio suo, in procuratorem Romam pro Peruana Provincia iturum electo, dimissis prius cum responsis litterarum ad urbium Magistratus Patribus, Limam, Proregis sedem, contendit. At Socii Tucumaniz urbibus postliminiò redditi, tantâ omnium Ordinum aggratulatione excepti sunt, quantam exprimere calamus non sufficit. Ne verò ab inspectorum arbitrio impeterum pendèrent, pleræque Civitates, litteris ad Societatis Generalem Præpositum missis, sedium perpetuitatem postulavere.

CAPUT
XXII.
Assumptio-
nis urbs
egerimè
fert Socio-
rum disces-
sum.

NON eadem erat Paraguariz facies: nam ubi Litteræ Visitatoris, Socios inde revocantis, per Assumptionis urbem divulgatæ sunt, immensum quantum omnis generis homines indoluere, Patres suos, atque unicos æternæ vitæ duces, ex insperato sibi eripi conquirentes. Alii acrius agebant, palam jactantes, malè com-

pensari

pensari ab Societate benevolæ civitatis labores in condendo templo æquali sumptu ac alacritate susceptos. Hoc nempe esse, quod vulgo circumferebatur, Societatem splendore & opulentia magnarum urbium capi; ab infrequentia & paupertate Oppidorum fugere. Varias nationes, per plusquam mille leucarum circuitum, adhuc intactas ad Christi partes adduci posse, si Societas labori non se subtraheret. Deme, inquit, urbium splendorem, & una Paraquaria ampliorem suppedabit animarum messem, quam quævis alia Americæ Australis regio. Hæc & similia plerique acerbius, quam prudentius, dolore instigante, jactabant: nam satis constabat multorum annorum experimento, Socios non deterreri locorum conditione, si institutorum suorum rationibus non repugnaret. Quod addebatur de subsidio à Brasiliæ Provinciali in Paraquariam submittendo, probabilius ab omnibus improbabatur: nam præterquam quod iter è Brasiliâ in Paraquariam terrâ marique Regiis legibus claudi non ignorabatur, satis apparebat Lusitanos homines non se intrusuros in Provincias ab Hispanis administratas. Igitur non deerant, qui vi retinendos Socios censerent, navigii usû negato. Sed ærem verberabant, nihil proficientibus verbis apud Religiosos homines, obsequendi desiderio & voto præoccupatos. Abcuntibus Magistratus Civilis & Ecclesiasticus publico nomine, primores verò civitatis privato affectu, litteras Societatis Jesu Generali, Peruviae Provinciali, adeoque ipsi Visitatori mittendas tradunt, quibus ostendentes infinitam propè animarum messem ab Societate in Paraquaria relinqui, omnes infimis precibus sibi reddi Socios flagitabant. Interim unus Thomas Fildius, morbos & lenium causatus, in Assumptionis urbe domus nostræ custos, & in aliquod afflictæ urbis solatium, relictus est. Sed Lorençana & Ortega Tucumania Sociis, trecentarum leucarum itinere, se adjunctum venere.

Socii se purgant,

Et abeunt.

Thomas Fildius remanet.

EMMANUELI Ortega in Tucumaniam appulso, mandata perferuntur ab Limensibus Fidei Inquisitoribus, quibus se sacro Tribunali sistere jubebatur. Quingentis leucis aberat, cum id nuncii accepit, quo itinere celeriter confecto, ubi Limam attingit, ignotâ tum de causâ. Inquisitionis carceri, stupente totâ Peruvia, mancipatur. Nam Ortega in ostio fluminis Argentei ab Hæreticis in mare deturbatus, iteratâ confessione Fidei penè martyr, mirum in modum inclatuerat. Præterea, quamplurimis Barbarorum millibus in Tucumania & Paraquaria ad Christum adductis; necnon stupenda illa transectione, qua cælitus adjutus, undecim horis octidui iter percurrerat; tolerantia denique laborum, magnum sibi nomen fecerat: adeo ut inter Americæ Heroës jure merito computaretur. Nulli tamen audebant integerrimi Senatûs factum sugillare, satisfecisse quisque ratus, si judicii eventum tacite præstolaretur. Quinque mensibus rigido in carcere exactis; paulò haberi cœpit laxius, traditusque est Collegio Limensi, cum eâ cautione, ut interim, dum causa ad liquidum reducitur, ab Sacris conficiendis suspenderetur. Biennium tenuit hæc suspensio, donec tandem is, qui eum accusaverat, quasi secretum Sacramentalis Confessionis sigillum violasset, Villaricæ in Guairania morbo lethali corripere. Quo in morbo, coram legitimis testibus scripto dictoque accusationem retractavit, palam falsus, se falsam calumniam, assumptis in perjurium falsis testibus, innocentissimo viro adornasse, quod in se castigando verborum acrimoniam, rigidus vitiorum censor, adhibuisset. Codicillis Limam perlatis, Fidei Judices Emmanuéli Ortega victicem palmam obtulere. Diceres ab Deo Optimo Maximo sycophantæ calumniam permissam, ut Ortega de hæresi, de infidelitate, de Dæmonè toties victor, de calumniâ etiâ, in urbe novi orbis principe, inter nobilissimorum civium plausus, gloriosus triumpharet. Nec nostra Societas parca fuit in cohonestando viro: nam, respectu ad Apostolicos labores & tolerantiam habito, supremum votorum gradum linguæ Indicæ peritissimo in senectute extra ordinem obtulit; quem ipse ex demissione animi adire recusavit. Triumphalem Athletam Peruviae Prorex, Comes Montis Regalis, arduæ Chiriguanarum ferocissimorum Indorum expeditioni præfecit: apud quos læta habuit initia promulgationis Evangelicæ legis, spem facientibus Barbaris eam acceptandi: sed in progressu mille mortis pericula, & in-

CAPUT
XXIII.
Emmanuëlis Ortega vexatio.
1603.

Ejus latus.

Inquisitionis carcere detinetur.

Ab Sacris suspenditur.

Calumnia ad liquidum deducitur.

Absolvitur.

Honoratur.